

Protokoll styremøte

09 -10 oktober. 2018

Til stede fra:

Styre: Leif Helge Kongshaug, Torill Helgerud, Erling Gresseth, Per Ivar Laumann, Inger Johanne Bligaard, Merethe Mørk

1.varamedlem
2.varamedlem

Adm: Forfall: Per Øivin Sola
Oddbjørn Flataker
Eli Hveem Krogsti deltok under sak 91-2018
Ordfører deltok under sak 94-2018

Sted. Sunnfjord Hotell- Førde

Styreleder ønsket velkommen til styremøte i Førde med påfølgende Ledersamling.

Spennende møter og vi har en og del styresaker som vi må igjennom.

På slutten av styremøte i dag får vi og besøk av styret i TYR Sogn og Fjordane som vi orientere om aktivitetene i laget

Sak 84-2018. Godkjenning av innkalling og sakliste.

Vedtak:

Innkalling og sakliste godkjent.

Under eventuelt tar vi opp saken knytte til årsmøte sak 7 – oppnevning av 2 personer fra raselag og fylkes/region lag.

Sak 85 -2018 Godkjenning av protokoll fra styremøte 22-23 august 2018

Vedtak:

Protokoll fra styremøte 22-23 august godkjennes og signeres av de som er tilstede

Sak 86 - 2018 Orienteringssaker

Sak 86 a Orientering fra møter vi har deltatt i

Sak 86 b Rapport fra det organiserte avlsarbeidet

Sak 86-2018 Generell orientering fra administrasjonen.

Vedtak: Styret tar orienteringen i sak 86 a, b, c til etterretning

Sak 87 -2018. Regnskap per august

Det var med saksdokumentene sendt med regnskapet per august med kommentarer. *Vedtak:*

Styret tar orienteringen om regnskapet per august til etterretning.

Sak 88-2018 Ammeku – helse og klima – Folkeopplysningen. strategi for videre oppfølging og informasjon.

I forbindelse med utarbeidelse av TYRs arbeidsprogram for 2018 var det 2 elementer som vi mente kom til å bli viktig å fokusere på i 2018 knyttet til organisasjon og informasjon som var KLIMA og DYREVELFERD.

Dette kommer til uttrykk under delmålene:

Organisasjon:

- Delta aktivt i arbeidet for god dyrevelferd i norsk storfehold som en viktig del av kommunikasjonen for et aktivt norsk landbruk.

Medlemsaktivitet/informasjon:

- Kommunisere ammekuproduksjonen i klimadebatten på en god og faktabasert måte.
- Jobbe fram enkel kommunikasjon via små filmsnutter, der ammekua med diende kalv som utnytter norske ressurser er hovedelementet.

Ad dyrevelferd.

- *Delta aktiv i arbeidet med god dyrevelferd i norsk storfehold som en viktig kommunikasjon for et aktivt norsk landbruk.*

Per september 2018 så kan vi konstatere at begge disse elementene har vært bærende i fokus på norsk landbruk. Dyrevelferd er i hovedtrekk i år kommunikasjonsmessig knyttet mest opp mot svineproduksjonen og kylling og eggproduksjon.

I Norge har vi et strengt regelverk for hvordan dyr skal ha det. Regelverket sier blant annet at bonden må ha kunnskap om stell av dyr og hva som skal til for at dyr skal ha god dyrevelferd. Mattilsynet sin rolle som offentlig myndighet skal føre tilsyn med regelverket, og de følge med om bonden følger regelverket og om dyra har det godt på gården.

Loven om dyrevelferd har som formål å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr. Loven har mange generelle bestemmelser, og i § 3 «Generelt om behandling av dyr» sier loven at dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger. Dyrevelferdsloven omfatter blant annet temaene hjelpeplikt, kompetanse og ansvar, transport og avlving.

Når en leser Årsrapporten 2017 fra Mattilsynet: Mattilsynets arbeid med dyrevelferd, så er avvik i dyrehold storfe vel så stort.

Antall saker som angår avvik i forhold til regelverk som «ikke tilfredsstillende» for storfe er 1445.

Vannskjøtsel er en kategori der det er tilfeller der flere dyr er døde eller må avlives på grunn av manglende føring, vanntilgang eller stell er for 2017, 15 tilfeller.

Andel hastevedtak (strakstiltak) av Mattilsynet for storfe var hos 218 dyrehold eller 21,6 % av besøkene. Tilsvarende for svin var 40,9 %. Hele rapporten fra Mattilsynet ble gjennomgått i TYR Magasin nr 3 2018

Slike tall kan og forklares eller forsvares, men det er tydelig at storfeholdet og har en jobb å gjøre. Dialogen med Mattilsynet som vi har oppfordret til er viktig. Fylkeslagene har en viktig rolle i arbeidet med å formidle informasjon og opprettholde en god dialog knyttet til god dyrevelferd.

TYR som organisasjon tok opp spørsmålet knyttet til å lage et minstekrav / retningslinjer for storfehold (les ammeku) med Animalia. Dette er nå gjort for svin (dyrevelferdsprogram).

Saken er også tatt opp i helsetjenesten for storfe og det er nå kommet med i

Handlingsprogrammet for HTS for 2019. Det vil i første omgang være snakk om å etablere kurs for bønder der dyrevernsplaner/ dyrevelferdsprotokoller er ett av hovedtemaene. Det er også foreslått å lage presentasjoner som kan benyttes i produsentmøter etc.

TYR var invitert på Mattilsynets store seminar for inspektører 18.09.18 på Gardermoen. Vi var invitert til å holde et ti minutters innlegg om ammeku på utegang og ville veier, samt delta i debatten. Det er svært positivt at vi blir invitert og spurt til råds, og vi ønsker all slik kontakt velkommen

Helse og klima

Klima

TYR ønsket å være offensiv knyttet til temaet klima og norsk storfekjøttproduksjon. Vi har derfor laget brosjyra «AMMEKUA - EN DEL AV LØSNINGEN».

Filmene knyttet til klima og utmarksbeite er godt mottatt.

Nå i høst vil vi slippe den siste av fem filmer som ble produsert i sommer med fokus på klima, beitebruk og avlsarbeid. Her forteller Laila Aas om filosofien bak det nasjonale avlsarbeidet på kjøttfe, og hvordan dette kan ha en positiv innvirkning på klimautslipp fra kjøttfe.

Temaet har for øvrig fått stor oppmerksomhet på høstens messer.

TYR har også valgt å bli medlem i selskapet Klimasmart Landbruk sammen med de andre samvirkeorganisasjonene.

Tall for utslipp av CO₂ og metan (CH₄) viser at norsk storfekjøttproduksjon kommer dårligere ut en tilsvarende produksjon i de nordiske landene. Med bakgrunn i tall fra Optibeef prosjektet så er dette nå endret, og registrert utslipp beregnes nå til 20% mindre enn tidligere antatt. Disse tallene blir nå bruk i statistikken for utslipp fra ammeku i SSB statistikken for 2018. Med

bakgrunn i tall fra Optibeef prosjektet jobbes det nå også med å få på plass en klimakalkulator for kjøttfeprodusenter (HoloNor Beef).

Vi planlegger nå en ny serie med filmer for 2019. Vi søker nå Landbruksdirektoratet om midler i den forbindelse.

Helse

TYR hadde informasjon om at det ville komme et program knyttet til storfekjøtt, klimagassutslipp og helse. Programserien som temaet ble tatt opp i heter «Folkeopplysningen». Serien er en NRK-produksjon der Andreas Wahl er programleder. TYR hadde løpende kontakt med kommunikasjonsavdelingene i både Animalia, Geno og Norsvin i forkant av programmet. For å være litt i forkant så ble det laget et innlegg signert styreleder i TYR som kom på trykk på trykk i Nationen.

Slik artikkel stod på trykk i Nationen i september

Programmet Folkeopplysningen på NRK onsdag 05.09.18 gir etter TYRs mening et ubalansert inntrykk av norsk storfekjøttproduksjon.

Bærekraftig og klimavennlig

Norsk storfekjøttproduksjon er basert på bærekraftige verdier, og i motsetning til det programmet hevder er ammekua en del av løsningen i forhold til klimaspørsmålet. Med stadig flere munnar å mette er det viktig at alle ressurser for matproduksjon utnyttes. Dette er en uttalt målsetning i FN/ FAO. Storfe og andre drøvtyggere kan på grunn av vomfunksjonen og mikrobene som lever der, omdanne gras og annet plantemateriale som mennesker ikke kan utnytte, til menneskemat som melk og kjøtt. I forbindelse med denne omdanningen produseres metan. Storfe i Norge frigir mindre metan per produserte enhet enn storfe i mange andre land. Dette skyldes flere ting, blant annet har vektlegging i avlsarbeidet på økt tilvekst og kortere framføringstid vært viktig. En måned kortere framføringstid gir en reduksjon i utslipp av CO2 på 6 % per kilo slakt.

Av det dyrka arealet i Norge, så er 70 % av arealet slik at det bare kan dyrkes gras eller andre grovfôrvekster der. I utmarka har vi en enorm ressurs, men her er det bare 50 % av det potensialet som er som benyttes. Aktiv beiting er et positivt klimatiltak. På en skala fra 0 til 1 vil et gjengrodd område med skog ha en albedo-effekt på 0,15, mens et åpent beitelandskap med nysnø vil ha en albedo på 0,90. Dette reduserer oppvarmingen av kloden og utgjør en større positiv effekt for klima enn CO2 absorbert av skog på et tilsvarende areal. **Ammekua og sauene er de som i størst grad kan nyttegjøre seg utmarksbeite**

Ammekyr spiser begrensede mengder med kraftfôr. Dette skyldes blant annet at dyra er på beite fra mai til oktober, men mest fordi et målrettet avlsarbeid har bidratt til at norsk storfe vokser godt på grovfôr og utnytter næringsstoffene i graset optimalt. Det er også mange storfekjøttprodusenter som benytter seg av kraftfôr produsert på 100% norske råvarer uten tilsatt soya fra Brasil.

Human helse

De norske kostrådene sier 500 gram rødt kjøtt pr uke. Dette tilsvarer 2-3 middager og noe pålegg. Det norske folk spiser om lag det. Rødt kjøtt er en viktig kilde til næringsstoffer som protein, vitamin A og B og mineraler som jern, sink og selen.

I mai 2018 publiserte World Cancer Research Fund (WCRF) en over 2500 sider lang oppsummeringsrapport om 17 ulike kreftformer og hvordan kosthold, vekt og fysisk aktivitet kan påvirke risiko for disse. Det største funnet er at overvekt/fedme nå knyttes til 12 kreftformer. Etter røyking er det å ha en normal kroppsvekt den viktigste enkeltfaktoren for å forebygge kreft.

Bearbeidet kjøtt knyttes, som tidligere, til økt risiko for tarmkreft. Det samme gjør et høyt inntak av rødt kjøtt. Men, WCRF påpeker videre i rapporten at det i økende grad virker usannsynlig at spesifikke matvarer eller næringsstoffer i seg selv er viktige enkeltfaktorer i å forårsake eller beskytte mot kreft. Det er mer sannsynlig at det er ulike kostholdsmønstre og fysisk aktivitetsnivå som i større eller mindre grad påvirker kreftrisiko.

I programmet på NRK var fagsjef bærekraft og klima i **Animalia Katrine Andersen Nesset** intervjuet.

I etterkant av programmet følte hun at det var nødvendig å rykke inn en kronikk for å utdype en del momenter som ikke kom frem i ønsket gard i programmet. Andersen Nessets kronikk er gjengitt i sin helhet nedenfor.

Videre framdrift

Det er fortsatt behov for følge opp disse temaene.

Informasjons og organisasjonsavdelingen jobber i disse dager med en søknad om miljø og klimamidler fra Landbruksdirektoratet.

Søknadsfristen er 12. oktober.

Et av kravene for å søke slike midler er at de benyttes til almenopplysning..

Det søkes støtte til et prosjekt hvor en ønsker å utarbeide filmer, i likhet med de som er lagd om beite og klima i år.

Tema i filmene som der søkes støtte til er å gi informasjon om hva som gjøres innen avlsarbeidet for ammekuproduksjon med tanke på klima.

Vedtak.

Styret tar orienteringen om knyttet til dyrevelferd – helse og klima til etterretning.

Sak 89 -2018 Organisering av TYR som avlsorganisasjon. Kompetansebehov på kort og lang sikt.

Med henvisning til styrets behandling og vedtak styresak 80-2018 som var slik:

Vedtak

Som avls og interesse organisasjon står TYR foran viktige epoker framover. TYRs overordna strategiplan, siste reviderte i mars 2018, har klare mål og prioriteringer.

I tråd med trender i tiden blir arbeidet som avls og interesseorganisasjon svært viktig.

TYR har det nasjonale ansvaret for avlsarbeidet på kjøttfe. Innføring og bruk av GS i avlsarbeidet medfører at ressurser må prioriteres på en ny måte.

Ressursbehov i organisasjonen vurderes i tråd med gjeldene strategiplan. Saken blir fulgt opp i de kommende styremøtene.

Styret drøftet det som kom fram i saksdokumentene og gjorde slikt vedtak:

Vedtak:

Styret tar orienteringen om arbeidet som er satt i gang knyttet til TYR som avlsorganisasjon - kompetansebehov på kort og lang sikt til etterretning.

Sak 90-2018 TYRs forslag til tiltak for det kommende jordbruksoppgjøret - diskusjonsgrunnlag

TYRs økonomiutvalg hadde telefonmøte for å gjennomgå / drøfte elementer som bør prioriteres foran jordbruksoppgjøret for 2019-2020.

Økte satser for innmark og utmarksbeite – der forskjellen nå er kr (678-370) =kr 308 favør utmark.

Økonomiutvalget hadde en gjennomgang knyttet til følgende tema

- Utvikling referansebruk etter siste oppgjør
- Endringer i Ak tilskudd - DK tilskudd
- Innføring av tillegg for små og mellomstore melkebruk
- Referansebruk nr 1 har om lag 90 tusen mer i vederlag enn bruk nr 8
- Argumentasjon om at vi snart går i «sauefella»

Etter en diskusjon i Økonomiutvalget så er forslaget om at de områder/ tiltak som må vektlegges slik:

- Beite- og grovforareal
- Driftstilskudd- generelt og med utgangspunkt i fjorårets forslag der vi hadde størst økning i tilskuddet i sone 5-7. Innretning knyttet til størrelse vurderes
- Ak tilskudd der en må få generelt AK tilskudd i alle soner for areal som ikke kan brukes til korn og grønnsaker.

- Innføring av tilskudd for små og mellomstore ammekubruk etter mal fra tilsvarende ordning som ble innført i fjor på melkebruk. Innretningen endres slik at maks tilskudd nås ved et høyere kutall enn det som i dag gjelder for melkeku.
- Økt tilskudd til avlsarbeidet.

Vedtak:

Styret tar innspill til forslag til områder / tiltak som må vektlegges i det kommende jordbruksoppgjøret til etterretning. Økonomiutvalget jobber videre med saken slik at endelig forslag til vedtak fattes av styremøte i januar 2019

Sak 91-2018 Agroteknikk Lillestrøm Status så langt

Med saksdokumentene var det lagt med en grundig oppsummering fra styrets vedtak i sak 82c 2017, møte i arbeidsgruppa 8 januar, og sener møter i arbeidsgruppa.

Videre var det en beskrivelse hvordan både messe – utstilling og auksjon er tenkt planlagt.

Vedtak:

Styret tar orienteringen om Agroteknikk til etterretning. Styret får evalueringen av alle messer / utstillinger til orientering i et sener styremøte

Sak 92-2018 Oppsummering – tilbakemeldinger fra region/ fylkeslag og raselag knyttet til strategiplanen

Styret i TYR vedtok ny strategiplan i sak 40-2018.

Bakgrunnen for revideringen var at TYRs posisjon både finansielt og organisatorisk er vesentlig styrket.

I arbeidet med revideringen var det følgende føringer.

TYRs utgangspunkt/dagens situasjon > Definere strategisk ambisjon >Utvikle strategiske og operative mål

UTVIKLING OG STYRKING AV ORGANISASJONEN.

Arbeidet med revidering av strategiplanen var og tema på Ledersamlingen 2017 der det blant annet ble jobbet i grupper med konkrete spørsmål.

Styret har og vært tydelig på at Strategiplanen er styrets arbeidsdokument og ansvar for oppfølging er det viktig med forankring og forståelse på hvordan en jobber for å nå mål.

Styret gjorde derfor slikt vedtak i sak 54-2018.

Vedtak:

TYRs strategiplan skal forankres i alle ledd i organisasjonen. Fylkeslagene oppfordres til en gjennomgang i et styremøte. Noen konkrete spørsmålstillinger oppfordres til å diskutere.

Avlsspørsmål tas i avlsrådet.

Tema på ledersamlingen til høsten.

Brev er sendt ledere i region/ fylkeslag og raselag med henstilling om at gjeldene strategiplan ble satt opp som sak på et styremøte med slik forslag til drøftelser / problemstillinger.

For fylkeslagene:

- *Produsentøkonomi på kort og lang sikt*
- *Basisgrunnlag for norsk storfekjøttproduksjon*
- *Organisasjon og medlem (her under; fylkeslagets rolle, økt medlemstall, medlemsfordeler, tjenester, kompetanseutvikling)*
- *Storfekjøttproduksjon og klima*
- *Samarbeid og allianser*

For raselagene var problemstillinger som tema for deres rase:

- *Hva menes med funksjonelle dyr – og hvordan ligger vi an per dato?*
- *Faktabasert avl- gjenbruk og nødvendige registreringer i det framtidige prioriterte avlsarbeidet?*
- *Markedets ønske eller behov skal alltid overstyres av å skaffe dyr som er funksjonelle, med god helse og eksteriør for norske forhold?*
- *Hvilken rolle skal de aktive avlsbesetningene ha i det framtidige avlsarbeidet?*

- *Import av genetikk – styrking av det nasjonale avlsarbeidet – er dette godt nok ivaretatt i dag?*
- *Er det behov for revidering i deres avlsplan i forhold til TYRs overordna strategiplan?*

Det hadde før styremøte kommet tilbakemelding fra 8 av 14 fylkeslag, og 1 av 10 raselag. Saken er og et viktig team på Ledersamlingen i Førde.

Styret hadde en god gjennomgang av saken og gjorde slikt vedtak:

Vedtak.

Viktig med forankring av strategiplanen gjennom drøftinger i lokale styre i fylkeslag og raselag. Gjennomgang i ledermøte gjennomføres i tråd med foreslått plan.

Sak 93 -2018 Prosjekt: Eksport av norske kjøttfe gener – status – videre framdrift

TYR som organisasjon står foran store oppgaver framover. Strategiplanen TYR mot 2025 vedtatt i sak 41-2018 legger føringer hvordan vi skal jobbe for å nå overordna mål. Når det gjelder salg av genetikk står det:

Det skal jobbes aktivt for økt eksport av norsk genetikk til markeder med høy betalingsevne.

Som et ledd i dette har administrasjonen satt i gang prosjektet; Eksport av norske kjøttfe gener. Prosjektet vil inneholde en analyse av status i dag, framtidige markeder og hvordan vi jobber mot prioriterte markeder. Innovasjon Norge er og involvert i den grad at de vil bruke TYR sitt prosjekt som case for nyansatt som skal jobbe med tilsvarende problemstillinger.

Styret hadde en god diskusjon rundt saken, og gir positive tilbakemeldinger knyttet til prosjektet, og holdes orientert om framdriften,

Vedtak:

Styret tar orienteringen om forprosjektet – Eksport av norske kjøttfe gener til etterretning.

Sak 94-2018 Saker i ledermøte – fordeling av oppgaver

Ordfører var med under denne saken.

Program og gjennomføring av ledermøte ble gjennomgått og nødvendige justeringer knyttet til saker og tidsforløp gjøres forløpende av ordfører.

Referat fra møte skrives og sendes alle deltakerne. Presentasjoner brukt i møte deles på TYRs nettside.

Vedtak:

Gjennomføringen av ledersamlingen gjøres i tråd med forslaget. Ordfører regulerer tidsbruken slik at nødvendige tid til viktige saker prioriteres.

Sak 97-2018 Eventuelt.

SAK 7 i årsmøte - Vedtektsendringer

Fra protokoll knyttet til § 5. Årsmøte

§ 5 Årsmøte – sammensetning av årsmøte – fordeling av utsendinger'

Per Ivar Laumann fra gruppa som har sett på dette:

Organisasjonen har endret seg mye – fylker slås sammen osv. Dette er ikke en vedtektsendring – men et spørsmål til årsmøtet fra styret om å sette ned ei gruppe som ser på årsmøtets sammensetning.

Forslag til vedtak:

Styret oppnevner er arbeidsgruppe bestående av 2 fra styret, 2 fra raselagene og 2 fra fylkeslagene som ser på fordeling av utsendinger.

Forslag til endringer vedtas av årsmøte 2019

Vedtak:

Årsmøtet gir sin støtte til forslaget

Saken knyttet til sammensetning av arbeidsgruppe ble drøftet under sak 97-2018 på styremøte som gjorde slikt vedtak i saken

Vedtak

Styret i TYR ønsker at separatmøtene i region /fylkeslag samt og raselagene blir ening om/ komme med forslag på 2 personer som skal delta i en arbeidsgruppe for å se på årsmøtets sammensetning, slik at forslag til endringer kan vedtas på årsmøte i 2019

Sak 96-2018 Åpen post /evaluering av styremøte.

Styret hadde en evaluering av styremøte. Mange viktige saker i dette møte, som vi kommer tilbake til senere. Gode diskusjoner i disse saken e

Førde 09-10- oktober 2018

Leif Helge Kongshaug

Erling Gresseth

Torill Helgerud

Per Ivar Laumann

Inger Johanne Bligaard

Merethe Mørk

Kopi: Per Øivin Sola